

NEYROPSIXOLOGIYA:

kecha, bugun va erta

Prof. Ibodullayev Z.R.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

© VERA GOLOVINA

NEYROPSIXOLOGIYA

Neyropsixologiya - oliy ruhiy funksiyalarni o'rganuvchi fan bo'lib, XX asr boshlarida fiziologiya, nevrologiya va psixologiya fanlari negizida shakllandi.

NUTQ MARKAZINING KASHF ETILISHI

- ◉ 1861-yili fransiyalik antropolog Pol Brok chap yarim sharda pastki peshona pushtasining orqa qismida motor nutq uchun javob beruvchi markazni kashf etdi.

Pol Brok
(1824-1880)

SHARKO YOZADI:

- 1861: Nutq markazining chegaralangan bitta joyda joylashuvi - bu albatta g'aroyib holat. Nutq - bu murakkab funktsiya. Boshqa sohalarni ham o'rganish kerak.

JAN MARTEN SHARKO
(1824-1893)

SENSOR NUTQ MARKAZINING KASHF ETILISHI

- Nemis psixiatri Karl Vernike 1874-yili chap yarim sharning yuqori chakka bo‘lagida “o‘zgalar so‘zini tushunish markazi”ni kashf qildi.

Karl Vernike
(1848-1905)

PER MARI: BOSHQA OLIY RUHIY FUNKSIYALAR MARKAZINI HAM TOPISH KERAK

- ◉ Juda katta klinik material asosida nutq buzilishlari chap va o'ng yarim shar zararlanganda kuzatilishini ko'rsatib berdi.

Per Mari
(1853-1940)

X.JEKSON: O'NG YARIM SHAR ZARARLANSA HAM NUTQ BUZILADI

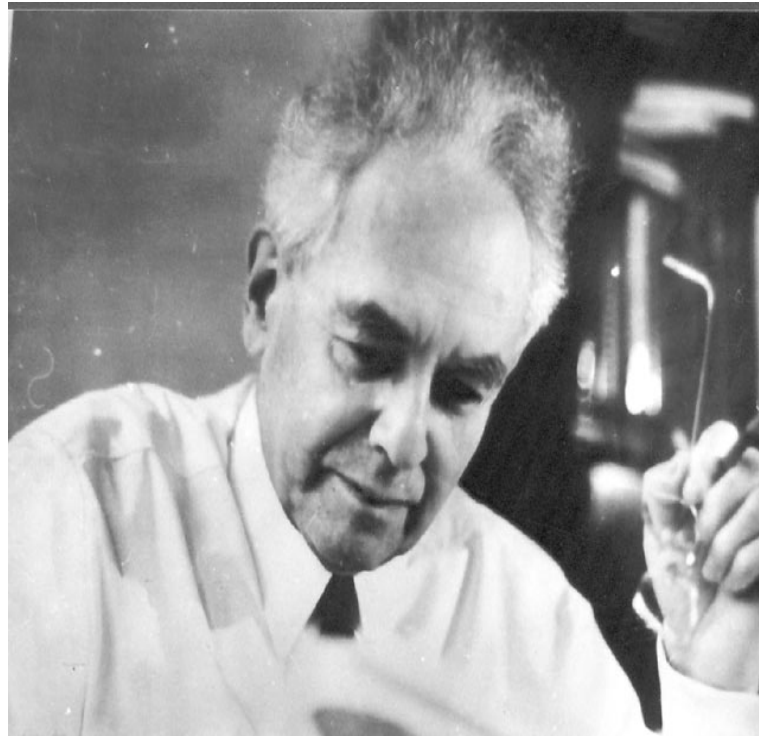
- Yarimsharlararo funksional asimmetriya konsepsiyasini ilgari surdi. Fanga “Dominant va subdominant yarim shar” atamalari kiritildi.

**X. Jekson
(1835-1911)**

A.R.LURIYA - KLINIK NEYROPSIXOLOGIYA ASOSCHISI

- Oliy ruhiy funksiyalarning dinamik joylashuvi;
- Funktsional bloklar;
- Chapaqaylik va o'naqaylik;
- Topografik nevrologiya

A.R.Luriya (1902-1977)

NEYROPSIXOLOGIYA O‘ZBEKISTONDA

Nabi Majidov (1928-2010)

- O‘tgan asrning 70-80-yillari N.M. Majidov taklifiga binoan A.R. Luriya O‘zbekistonga keladi. O‘zbekistonda klinik neyropsixologiyaga oid ilmiy izlanishlar olib boriladi.

PAVLOV KLINIKA HAQIDA

Klinika - bu hayotning o'zi tomonidan qo'yilgan noyob eksperiment.

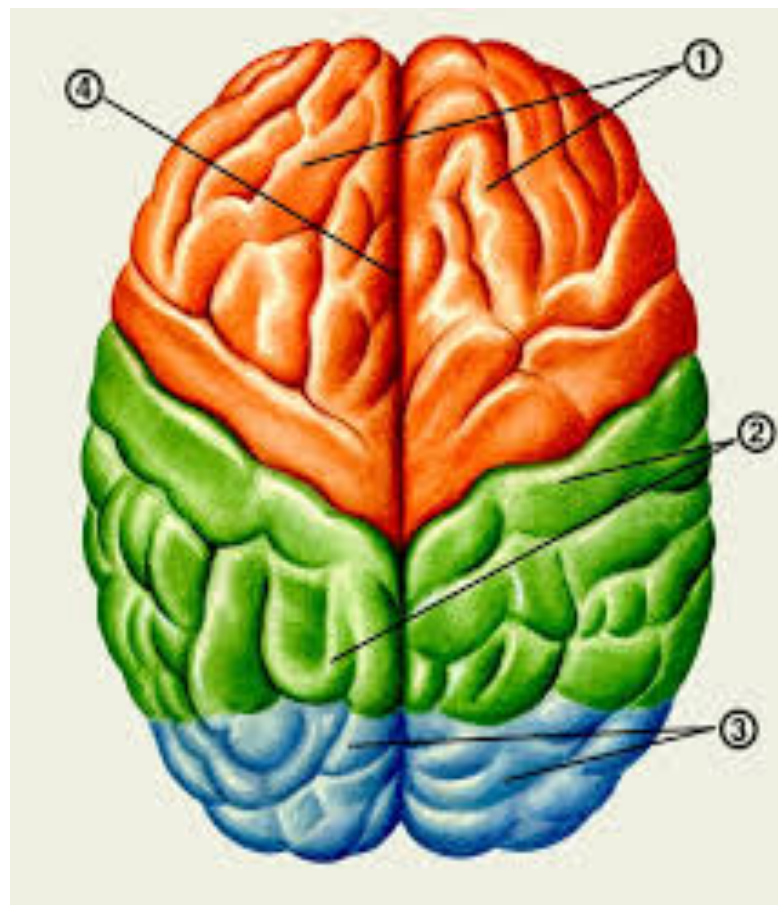
**I.P.Pavlov
(1849-1936)**

FUNKSIONAL ASIMMETRIYA PROFILI

- O‘naqaylar - 50 %
- Chapaqaylar - 10 %
- Ambidekstrlar - 40%

AMBIDEKSTRDA - QAYSI YARIM SHAR DOMINANT?

- Ambidekstrlarda oliy ruhiy funksiyalar bo'yicha chap yoki o'ng yarim sharni dominant deb bo'lmaydi.

AMBIDEKSTRLARDA INSULT MODELI

Yarim sharlar dominantligi o'ta sust
ifodalangan

- Ambidekstrlarda vikariat mexanizmi o'ta faol ishlaydi.

- Oliy ruhiy funksiyalar tiklanishi uchun yuqori darajada dinamizm xos.

Yaqqol ifodalangan monosimptomlar kuzatilmaydi.

O'NAQAYLARDA VAZIYAT QANDAY?

- Afaziya - og'ir monosimptom tarzida ko'p kuzatiladi.

- Autotopognoziya va anozognoziyalar yaqqol namoyon bo'ladi.

Umuman tiklanmaydigan neyropsixologik buzilishlar ko'p uchraydi

NEYROPSIXOLOGIYA KELAJAGI

-
- ◉ Funktsional bloklar asimmetriyasini o'rganish kerak;
 - ◉ Insultning neyropsixologik modelini yaratish kerak;
 - ◉ Miyaning psixologik himoya konsepsiyasini ishlab chiqish

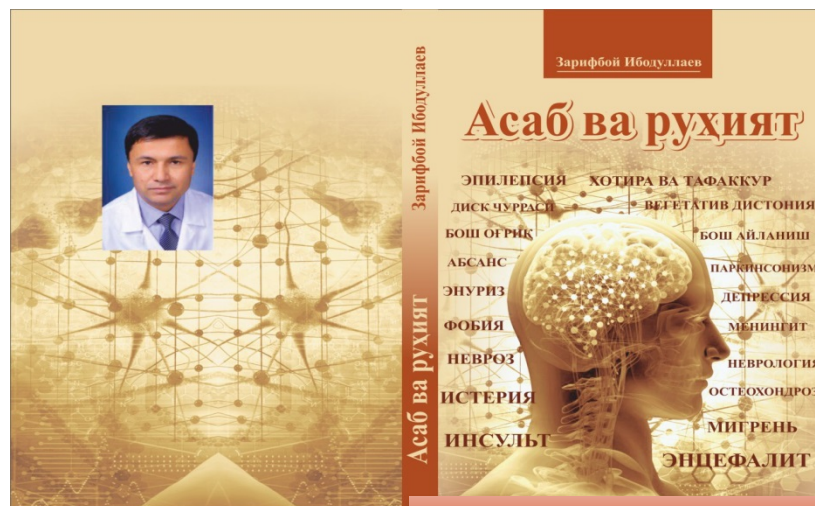
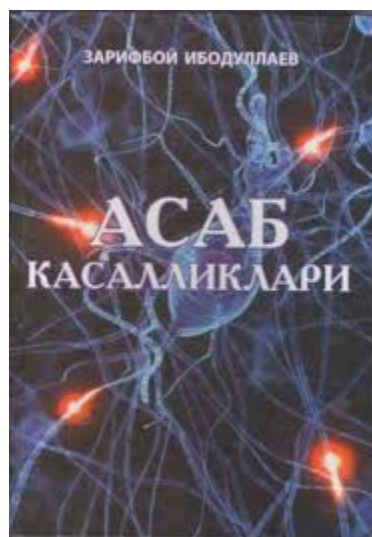
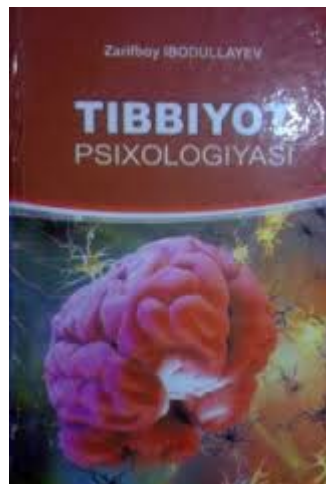
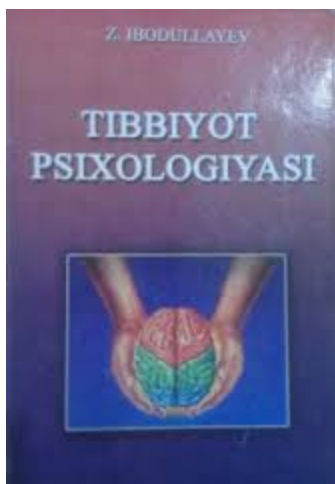
E.D. XOMSKAYA

- Unga ambidekstriya haqidagi fikrimni aytganimda unga bu g'oya juda ma'qul tushdi. Aynan mana shu yo'nalish o'rganilmay qolganligi, agar men ularda insult kechishini o'rgansam, ambidekstrlarda insult modelini yaratishim mumkinligini aytdi.

E.D. Xomskaya
(1929-2004)

O'QISH UCHUN ZARUR KITOBLAR

**E'tiboringiz uchun
rahmat!**

MA'RUZA MUALLIFI

Zarifboy Ibodullayev - tibbiyot fanlari doktori, professor. Toshkent tibbiyot akademiyasida ishlaydi. 150 dan oshiq ilmiy asarlar muallifi. Uning “Asab kasalliklari” va “Tibbiyot psixologiyasi” darsliklari “Yilning eng yaxshi darsligi” sovriniga sazovor bo‘lgan. Uning yirik asarlari “Nevrologiya. Umumiy amaliyot vrachlari uchun”, “Epilepsiya va epileptik sindromlar”, “Asab va ruhiyat” “Insult va Koma” nomli qo‘llanmalari chop etilgan.